

A GLOKALIZÁCIÓ TEREI

FARAGÓ LÁSZLÓ

MTA KR TK R KI DT O

MRTT VÁNDORGYŰLÉS

2014. NOVEMBER 27–28.

A GLOBALIZÁCIÓ HATÁSA A TÉRRE

(SZAKIRODALMI IDÉZETEK)

- A földrajz vége
- A távolság halála
- Térés idő
összezsugorodása
- Tér és idő nem jelent
korlátot
- Tér- és helyfüggetlenség
- A világ sík
- „Deterritorialisation”
- Államhatárok
irrelevánsak
- A földrajz számít
- A földrajz visszatér
- A tacit tudás nem
szabadon hozzáférhető
- Új térbeli dimenziók,
struktúrák keletkezése
- A világ egyre hegyesebb,
völgyesebb
- „Reterritorialisation”
- Új határok

FOUCAULT A TÉR JELENTŐSÉGÉRŐL

- „Jelenlegi korunk ... a tér korszaka lehet. Az egyidejűség, mellérendeltség, a közel és a távol, a jobbra és a balra, a szétszóródás korát éljük. Olyan pillanat ez, ... amelyben a világ nem annyira az időn keresztül kibontakozó életként, hanem pontokat összekötő és szálakat keresztező hálóként tekint önmagára”

ÚJ TEREKET ÉS ÚJ TERÜLETI KÜLÖNBSÉGEKET HOZ LÉTRE

- Új (köztük földrajzi) relációk, új terek jönnek létre, egyre **bővülő területet** érint
- Emberek, áruk, tőke, befolyás stb. **áramlási terei**
- A globalizált és a nem-globalizált terek kettősége
- Egyik jellemzője a koncentráció:
  - A népesség, gazdasági aktivitás, az energiafelhasználás, az innovációk, tudósok bizonyos helyekre koncentrálnak
  - Krugmani új gazdaságföldrajz

A GLOBALIZÁCIÓ TÉRTERMELÉS, A TEREK ÁTSTRUKTURÁLÁSA

- A globális hálózatosodás alapvetően **térkonstrukció**, a térbeli (területi) terjeszkedés és **átstrukturálódás** folyamata, a léptékek és méretek relativizálása, a helyek és a terek átalakítása
- A globális **viszonyrendszer**, a transznacionális **kapcsolatok** globális térstruktúrát hoznak létre
- A globális jelenségek nem folyamatosan fedik le a területeket és **nem homogén** tereket hoznak létre, hanem saját struktúrával rendelkeznek

A TRADICIONÁLIS KÖTŐDÉS HELYETT KOZMOPOLITA IDENTITÁS

- A globális világ a nemzeti, a területi, a helyi meghatározottságon és kötődésen kívüli világot jelenti
- A széttöredezett tradicionális identitások helyébe új **transzkulturális**, transznacionális, transzkontinentális kötődések kerülnek
- A globális folyamatok által létrejövő/alakuló terek a **hagyományos értelemben** nem hely- és térfüggetlen elemekből álló halmazok

A TRADICIONÁLIS KÖTŐDÉS HELYETT KOZMOPOLITA IDENTITÁS

- A globális egzisztenciák posztársadalma számára nem létezik a globális és lokális értelmezés, az értékrendek és a térhasználat különbözősége
- A kozmopolita emberek számára a „világfalu” az a hely, ami az identitást, a kötődést, az értelmezéseket adja, ami a földfelszín hálószerű helyeinek egészéhez köthető

LOKÁLIS GLOBÁLIS MŰKÖDÉSI MÓD (TÉR) MÁS KAPCSOLATI TEREK

- „space of places”
- érzékek, érzelmek
- személyes kommunikáció
- kulturálisan meghatározott
- stabilitás, szerves fejlődés
- informális önszerveződések
- spontán, saját „politika”
- horizontális kapcsolatok
- helyi piacok
- kisléptékű termelés
- rövid szállítási utak
- valós szükségletek
- átláthatóság
- fenntarthatóság
- „space of flows”
- érdekek, számítás
- közvetett kapcsolat
- transzkulturális, plurális
- mobilitás
- formalizált struktúrák
- külső irányítottság
- vertikális függőség
- globális piacok
- koncentrált termelés
- hosszú utak
- spekulatív gazdaság
- átláthatatlanság
- növekedés

Ezek másként konstruált és
„látott” terek, de a valóságban
egy szinten, ugyanazon a
területen (fizikai térben) zajló
folyamatok

A GLOBÁLIS JELENSÉGEK IS HELYBEN LÉTEZNEK (RETERRORIZÁCIÓ)

- A globális cselekvés is helyben valósulnak meg
- Használják a „területileg fix” dolgokat
- A globalizált jelenségek „lokális” elemei úgy alkotói a globális tereknek, hogy nem szerves részei a különböző szintű hagyományos tereknek
- Nemzeti cégek váltak és válhatnak globálissá és közvetíthetnek nemzeti érdekeket

TÉR- ÉS HELYFÜGGETLENSÉG A TERÜLETISÉG DENACIONALIZÁCIÓJA

Nem a területi-kulturális kötődésekkel, a területi határokkal rendelkező nemzeti, regionális és helyi intézmények és közösségek vannak hatással a termelés lokalizációjára, hanem a nemzetközi nagyvállalatok és intézmények kooperációs hálózatai

A GLOBALIZÁCIÓ HATÁSÁNAK A MEGÍTÉLÉSE

- A globalizációban érdekeltek véleménye (+)
  - egyenlő esélyek a fejlődésre
  - oldja a centrum–periféria viszonyt
  - tendenciájában területi kiegyenlítődéshez vezet
- Elszenvedői szerint (–)
  - a területi különbségek nőnek (pl. pénz, hatalom, jólét) és új típusú különbségek keletkeznek
  - sokak számára nem bővül, hanem szűkül a tér

GLOKALIZMUS, GLOKALIZÁCIÓ

- a globális folyamatok is helyben realizálódnak, öltenek testet, a helyi erőforrásokat használják
- a konkrét helyek, a helyi társadalmak nem egyszerűen elszenvedői a „kívülről jövő” folyamatnak, hanem **aktív részesei, alkotó elemei**
- nem két területi szint, nem két térdimenzió, hanem különböző, de elválaszthatatlan **összefüggés-rendszer**

NEM-HELYEK $\approx$ GLOBÁLIZÁLT TEREK

- Pl. a fogyasztás és utazás terei, használatuk becsatornázott és egyforma
- Nem kötődik hozzájuk történeti-kulturális identitás, nincs tradicionális területi, helyi kötődés
- Nem meghatározóak a helyi viszonyok
- Új kozmopolita identitás részévé válnak
- Beépülnek létünkbe, átírják a térhasználatot

ÖSSZEFOGLALVA

- A tér átstrukturálását, átkonfigurálását, a hagyományos kapcsolat- és intézményrendszer átalakítását jelenti
- Az új viszonyrendszer új globális tereket (világvárosok) és intézményeket (IMF, WB, EU) hoz létre
- Fontos a globális tér működésének a feltárása, ami elsősorban társadalomtudományi (politikai gazdaságtani, társadalmi-gazdasági, politikai-intézményi) kérdés

Köszönöm figyelmüket!

farago@rkk.hu

